

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO NARYS STASYS TUMĖNAS NAUJIENLAIŠKIS NR. 9 (9)

2022-12-22

„AUŠROS“ APYGARDA, ŠIAULIAI

2020–2024 m. Seimo kadencija

Seimo narys nuo 2020-11-13

Iškėlė: Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjunga

Išrinktas: Aušros (Nr. 25) apygardoje (Šiauliai)

Lietuvos valstiečių ir žaliųjų sąjungos frakcijos narys (2020-11-13)

Kultūros komiteto narys (2020-11-19)

Laisvės kovų ir valstybės istorinės atminties komisija, narys (2020-11-24)

Lietuvos Respublikos Seimo ir Pasaulio lietuvių bendruomenės komisija, narys

Lituanistikos tradicijų ir paveldo įprasminimo komisija, narys
(2021-01-15)

Laikinoji Bendradarbiavimo su skautais grupė, narys

Laikinoji Etno bičiulių grupė, pirmininko pavaduotojas

Laikinoji grupė „Už šeimą“, narys

Laikinoji grupė „Už žmogaus gyvybės ir sveikatos apsaugą nuo pradėjimo iki natūralios mirties“, narys

Laikinoji Kultūros paveldo, Europos kultūros kelių ir šv. Jokūbo kelio grupė, narys

Laikinoji Lietuvos kariuomenės veteranų rėmimo grupė, narys

Laikinoji Mažosios Lietuvos draugų grupė, narys

Laikinoji ryšių su žydų išeiviais iš Lietuvos (litvakais) grupė, narys

Laikinoji Seimo ir akademinės bendruomenės bendradarbiavimo grupė, narys

Laikinoji Šiaulių krašto bičiulių grupė, narys

Seimo delegacija Lietuvos Respublikos Seimo, Lenkijos

Respublikos Seimo bei Senato ir Ukrainos Aukščiausiosios

Rados narių asamblėjoje, narys

Tarpparlamentinių ryšių su Armėnijos Respublika grupė, narys

Tarpparlamentinių ryšių su Jungtine Didžiosios Britanijos ir

Šiaurės Airijos Karalyste grupė, narys

Tarpparlamentinių ryšių su Kanada grupė, narys

Tarpparlamentinių ryšių su Šveicarijos Konfederacija grupė, narys

Tarpparlamentinių ryšių su Šventuoju Sostu grupė, narys

„AUŠROS“ APYGARDA, ŠIAULIAI

POLITIKO ŽODIS: METAI, PAŽENKLINTI KARO UKRAINOJE PĖDSAKAIS

Seimo narys Stasys TUMĖNAS atsako į padėjėjo Nerijaus BRAZAUSKO klausimus.

N. B. 2022-ieji skuba į pabaigą. Kokie jie buvo, ką išskirtumėte, akcentuotumėte? Ką pavyko padaryti, o ko – ne?

S. T. Metai nuo pat pavasario pažymėti karo Ukrainoje ženklais. Ir tas karas daug ką kardinaliai pakeitė. Ne tik mums, bet daugeliui pasaulio valstybių teko persiorientuoti, kita vertus, šis skaudulys pridengė Seimo valdančiųjų ir ministrų nenuoseklius darbus, sprendimus; vien dėl to, galvoju, ir nesugriuvo Vyriausybė, nebuvo pakeistas nė vienas ministras, nesvarbu, kad dirbo blogai. Laikytasi nuostatų – ištrauksi vieną degtuką, sugrius visas namas.

O kaitos reikėjo, nes Lietuva nusirito į pirmąsias Europos gretas pagal infliaciją, kuri viršijo jau 22 proc., aritmetine progresija kilo energetikos kainos, buvo taikomi dvejopi standartai: taikytas nulinis PVM tarifas gyventojams, prisijungusiems prie centralizuoto šildymo, o tiems šimtams tūkstančių ūkių, kurie regionuose namus šildosi malkomis, briketais, granulėmis, elektra, kompensacijos tikėtis sunku. Ir niekam Vyriausybėje nerūpi, kad kietasis kuras Lietuvoje pabrango 166 proc. PVM lengvatų (ne)taikymo svarstymai net klibina gausiausią Seime frakciją (M. Majausko atvejis).

Neįsiklausyta į opozicijos siūlymus svarstant opius valstybės tarnybos klausimus. Taip, ją būtina tobulinti, bet keista, kai norima nebeatsižvelgti į darbo stažą, patirtį, kompetencijas, kai į vadovų postus norima paskirti ir atleisti vienašališkai (ir atlyginimą kokį nori skirti), vadovo (kunigaikščio?) sprendimu. Apie tai daug galima diskutuoti, bet situacija su ką tik vykusiu Valstybinės lietuvių kalbos komisijos (VLKK) pirmininko atleidimu ir naujojo skyrimu iš dalies atsako ir į klausimą, kodėl pastaruoju metu niekas nesiveržia į Valstybės tarnybą, nes bet kada, pasikeitus politiniams vėjams, valdančiajai daugumai Seime, gali tapti politinių skersvėjų auka. Valstybės tarnyba negali būti politinių užsakymų arena, o priešingai mąstantys politikai turėtų apmąstyti Konstitucinio Teismo išaiškinimą, kad „valstybės tarnyba – tai tarnyba Lietuvos valstybei ir pilietinei Tautai“.

N. B. O vis dėlto kai kurie valdančiųjų buldozeriniai, antivertybiniai žingsniai pristabdyti?

S. T. Teisingai sakai – pristabdyti. Greitai paaiškės, ar tie pristabdymai nebuvo susieti su 2023-ųjų metų minimalia persvara priimto biudžeto svarstymu ir priėmimu. Turiu omenyje visuomenėje nepritariamiems projektams dėl narkotikų vartojimo įteisavimo, partnerystės tarp tos pačios lyties atstovų. Jų svarstymas kiek atidėtas, bet nepaguldytas į stalčių. Tik griauti lietuvių kalbos sistemą nesibodima, jau teikiamos Valstybinės lietuvių kalbos įstatymo pataisos, kurios galimai yra antikonstitucinės, norima, kad įstatymuose neliktų nė VLKK paminėjimo, nes tada šią instituciją bus lengviau išvaikyti. Prieštarausi, nepritarsi, valdančiųjų būsi įvardytas „vatniku“.

N. B. Vis tik laukčiau atsakymo, ką pasisekė nuveikti?

S. T. Prieš metus kėliau klausimą (teikimą), kad būtų paskelbta Lietuvos Pasaulio tautų teisuolių atminimo diena. Metus svarstytas, atidėliotas mano siūlymas, bet pagaliau jis baigiamas rengti, nes radome kompromisą, kad ta diena neturėtų būti siejama su Pasaulio tautų teisuolių skvero atidarymu Šiauliuose, o būtų atsiremiamą į garsios žydų gelbėtojos Onos Šimaitės biografijos datą.

Mano komada (ačiū Nerijui, Monikai, Tautvydui už tai) iš peties padirbėjo ir teikė siūlymus aktualiems įstatymų projektams – „Draudimo propaguoti totalitarinius, autoritarinius režimus ir jų ideologijas“ (akcentavome ir pabrėžėme, kad draudžiami ne patys režimai, o jų propagavimas, tikslinome terminus, kurie labai įvairavo). Daugiau negu 10 siūlymų teikėme ir aktualiame „Dainų švenčių“ įstatymui. Smagu, kad daugeliui mūsų siūlymų buvo pritarta ir Kultūros komitete, ir Nacionalinio saugumo ir gynybos komitete.

Svarstant biudžetą aktualizavome ir Laikiniosios Šiaulių krašto bičiulių Seime grupės vardu kreipėmės, kad biudžete būtų skirtas finansavimas geležinkelio vėžės tiesimui Šiauliuose. Nepavyko, nors tam buvo pritarusios net 4 ministerijos, bet problemą išgirdo visa Lietuva. Tikiu, kad anksčiau ar vėliau ji bus nutiesta.

Padėjome žmonėms spręsti realias problemas, svarbias daugeliui Lietuvos gyventojų. Antai po kreipimosi į Socialinės apsaugos ir darbo ministrę M. Navickienę buvo peržiūrėtas asmenims, kuriems teikiamos profesinės reabilitacijos paslaugos, nustatytas vieno kilometro tarifinis įkainis, taikomas kelionės išlaidų kompensavimui. Čia noriu pabrėžti, kad tik bendradarbiaujant ir sutariant visoms valdžios grandims galima pasiekti, kad būtų sprendžiamos žmonių problemos, kurių, deja, yra labai daug.

LVŽS dabar susitelkusi ir nuosekliai rengiasi kovo mėnesį vyksiantiems merų ir savivaldybių tarybų rinkimams. Taryba jau patvirtinusi 48 kandidatus miestuose ir rajonuose į merus.

Šiauliuose norisi pasidžiaugti dar ir bendryste su nevyriausybinėmis organizacijomis. Žaviuosi jų kūrybingumu, neišsenkančia energija. Jie yra pavyzdys visai Šiaulių bendruomenei.

N. B. Lietuvos Respublikos Seimas paskelbė 2023-uosius metus Lietuvos sostinės Vilniaus ir Gedimino laiškų metais, Klaipėdos krašto metais, Šventojo Juozapato metais. Kaip vertinate atnaujintą Atmintinų metų nustatymo tvarką, kai „paprastai per metus skelbiami treji atmintini metai“? Ar atliepiami visos Lietuvos lūkesčiai?

S. T. Jau ne kartą sakiau, kad patvirtinę skelbti „paprastai“ tik 3 atmintinus metus, turėsime problemų (seniau buvo skelbiama 8–12), arba tiksliau, bus neatliepiami aktyvių piliečių lūkesčiai, pvz., mūsų Laisvės kovų ir valstybės istorinės atminties komisija vien 2025 metams gavo 50 siūlymų – tiek yra svarbių Lietuvos istorijos jubiliejų, sukaktuvinių datų. Tarp jų – ir susijusių su Šiaulių kraštu: M. Valančiui sukanka 150, Povilui Višinskiui – 150; Stasiui Ušinskui – 120). Deja, nė vieno siūlymo nesulaukėme iš Šiaulių miesto savivaldybės.

Dabar labiau klausiama ministerijų, Prezidentūros, Lietuvos istorijos instituto specialistų nuomonių. Linkstama, kad 2025 metais bandysime, po ilgiausių diskusijų, posėdžių, pasitarimų su specialistais, skelbti 3 metus: „Baroko literatūros (M. K. Sarbievijaus 400 metų pagrindų); Mikalojaus Konstantino Čiurlionio (150 metų sukaktis) ir „ANBO ir Lietuvos aviacijos kūrėjų metais“. Tam nutarimui dar turės pritarti LR Seimo nariai. Yra ir nuomonių, kad genialusis M. K. Čiurlionis tokia asmenybė, kad solidu būtų 2025 m. minėti tik šiuos metus.

N. B. Europos Komisija paskelbė nuomonę apie Lietuvos ir kitų euro zonos valstybių 2023 m. biudžeto projektus. Pranešime spaudai pažymėta: „Europos Komisijos nuomone, Lietuvos

biudžeto projektas ne visiškai atitinka 2022 metų ES Tarybos rekomendaciją Lietuvai riboti biudžeto išlaidų augimą ir vykdyti neutralią fiskalinę politiką. Europos Komisija kviečia Lietuvą apriboti biudžeto išlaidų augimą, įskaitant tikslingesnių energijos kompensacijų numatymą. „Ar Lietuva nespėdžia spąstų būsimosioms kartoms ženkliai didindama biudžeto deficitą, norėdama visiems būti socialiai teisinga ir pernelyg optimistiškai tikėdamasi, kad ilguoju laikotarpiu valdžios sektoriaus skola žymiai sumažės?

S. T. Nėra abejonės, kad spąstus spendžiame, bet premjerė ir Finansų ministrė G. Skaistė ramina, teigia, kad kito kelio nėra. 2023-ųjų metų biudžete numatomas apie 5 proc. bendrojo vidaus produkto (BVP) viešųjų finansų deficitas. Sudėtine biudžeto dalimi taps antikrizinės ir antiinfliacinės priemonės – išaugusių energijos kainų kompensacijoms, paramai verslui bei gyventojų pajamų didinimui, tarp jų – minimalios algos bei neapmokestinamojo pajamų dydžio kėlimui, iš viso planuojama skirti daugiau kaip 2,5 mlrd. Eur. Jeigu skoliniesi, teks grąžinti. Nerimą kelia, ir tai primena Europos Sąjungos institucijos, kad skola iki metų pabaigos padidės iki beveik 43 proc. BVP. Tiesa, mūsų valdantieji ramina, kad valstybės skola – viena mažiausių ES – siekia šiek tiek per 40, 3 proc.

Valstybės biudžeto pajamos kitamet bus per 15 milijardų eurų, o išlaidos padidės per 6 proc. – kiek daugiau negu 18 milijardų eurų.

Galvoju, kad biudžeto korekcijos bus atliekamos vasaros pradžioje, nes BVP augimas gali ir nevykti dėl neapibrėžtumo, geopolitinių ir vidaus kontekstų.

N. B. 2023 m. kovo 5 d. Lietuvoje vyks merų ir savivaldybių tarybų rinkimai. Kaip vertinate pastarosios kadencijos Šiaulių miesto savivaldybės tarybos ir mero darbą, ar šiauliečių lūkesčiai buvo išpildyti, ar efektyvus buvo bendradarbiavimas su Seimo nariais, Laikinąja Šiaulių krašto bičiulių grupe?

S. T. Šiaulių žmonės pirmiausia savo miestą, jo vadovus, Tarybą vertina taip, ką mato išėję į gatvę, sugrįžę namo iš užsienio po ilgesnės pertraukos. O miestą mato pasikeitusį – pakeista moderni apšvietimo sistema, sutvarkyta daugybė miesto erdvių, gatvių, fontanų, šaligatvių.

Oponentai kalba, kad kitaip ir negalėjo būti – juk buvo gauta tam gerokai per 50 milijonų eurų europinių lėšų. Bet darbus reikia atlikti, o tai neblogai padaryta. Norėčiau šiauliečiams palinkėti iki artėjančių savivaldos rinkimų pagalvoti, prisiminti, įvertinti, ką konkretus 31 Tarybos narys nuveikė, kokias iniciatyvas, pataisas siūlė, ką kalbėjo, kaip gynė jų rinkusiųjų žmonių interesus. Ką kultūros lauko išrinktasis padarė, ką sporto lauko išrinktasis nuveikė, kuo švietimo lauko išrinktasis prisidėjo prie savo srities augimo, tobulinimo. Jei Tarybos narys nė karto netarė posėdžio metu žodžio, neįdėjęs jokių pastangų, kaip manote, ar jis turėtų būti išrinktas? Tada būsite patys kalti.

Man pabodo Vilniuje „pasakoti“ apie Šiaulių merą Artūrą Visocką. Kolegos vis klausia... Atsakau tą patį: „Šiaulių meras kitoniškas. Mėgstantis bendrauti per Veidaknygę, ankstyvais arba labai vėlyvais telefono skambučiais...“ Bet Šiaulių merui neprikiši vieno – jis dirba atvirai, dorai, taip, kaip išmano. Su meru bendraujame, bet nelabai nori ir siekia to bendravimo Administracijos direktorius ir jo komanda. Neišgirstame iš jų nė vieno pasiūlymo, ką reiktų keisti įstatymuose, kokias pataisas tikslinga Lietuvai būtų daryti. Apskritai tie santykiai keistoki, apie tai pagalvoji, kai girdi iš kolegų Seime, kad jiems kiekvieną Tarybos posėdį suteikiamas laikas pasisakyti, pristatyti Seime keliamus klausimus, pasitarti.

O blogiausiai, mano nuomone, savivaldybei sekasi bendrauti su nevyriausybinėmis organizacijomis. Norite laimėti savivaldos rinkimus – dirbkite su nevyriausybinio sektoriaus organizacijomis, skirkite jiems Bendruomenių namus, o nestumdykite NVO – pilietinės, bendruomeninės kraujotakos tinklo –

iš vieno kampo / teismo į kitą. O Laikinoji Šiaulių krašto bičiulių grupė Seime stebi savo regiono veiklą, mato problemas, patys bando jas spręsti, nelaukdami mero prašymų.

N. B. Ko palinkėtumėte šiauliečiams ir Lietuvos žmonėms artėjančių šv. Kalėdų ir Naujųjų metų proga?

S. T. Visiems geros valios žmonėms linkiu sveikatos, santarvės, taikos Ukrainoje ir mūsų pačių santykiuose su artimaisiais, kaimynais. Baigia degti paskutinė – ketvirtoji – Advento žvakė. Tai yra puikus metas savo mintims, jausmais pakilti nuo kasdienybės aukščiau, apmąstyti, ar viską gerai dariau, darėme. Juk Jėzaus gimimas – tai žmogaus dvasinis nušvitimas.

Padėkime vieni kitiems ieškoti Dievo, paskatinkime savo gyvenimu labiau mylėti šviesą nei tamsą. Telydi mus Viešpaties meilė, nuolankumo malonė ir džiaugsmas. Tegul ne tik Bažnyčioje, parapijos žmonių namuose, bet pirmiausia – Jūsų visų širdyse – tespindi tikėjimas, optimizmas, meilė savo Tėvynei, miestui, artimiesiems.

Mielieji, viltingų, šviesių Šventų Kalėdų ir prasmingų 2023-ųjų metų Jums visiems.

Dėkoju už pokalbį!

Monikos Šiaudinytės nuotrauka

Mielieji,

sveikinu Jus Šv. Kalėdų proga, linkiu su viltimi ir šviesa pasitikti Kristaus, visos žmonijos gelbėtojo, gimimą.

Ir 2023 metais būkime kartu su didvyriška ukrainiečių tauta, ginkime tarptautine teise pagrįstą pasaulio tvarką, žmogaus teises ir žmogiškąjį orumą.

Linkiu Jums sveikų, prasmingų ir kūrybingų 2023-ųjų metų, kuriuos praturtinkime aktyviai dalyvaudami Vilniaus ir Gedimino laiškų metų, Klaipėdos krašto metų, Šventojo Juozapato metų minėjimo veiklose.

Šviesos, optimizmo Jūsų namuose,
Jūsų širdyse.

Nuoširdžiai –
Jūsų Lietuvos Respublikos Seimo narys Stasys Tumėnas
2022 m. gruodis

LIETUVOS AKTUALIJA: RYŠKĖJA LIETUVOS ATEITIES VIZIJA: VALSTYBĖS PAŽANGOS TARYBA PRITARĖ, KAD LIETUVA TURĖTŲ SIEKTI „ŠIAURINĖS ŽVAIGŽDĖS“ SCENARIJAUŠ

„Lapkričio 21 d. įvykusiame Valstybės pažangos tarybos posėdyje aptarti šiuo metu rengiamos Valstybės pažangos strategijos „Lietuva 2050“ galimi Lietuvos ateities scenarijai bei ryškėjančios strateginių ambicijų ir ateities vizijos kryptys. Detalesnis jų turinys paaiškės toliau konsultuojantis su visuomene ir bendrakūrėjais. Numatoma, kad Lietuvos ateities vizija pasieks Seimą 2023 m. pavasarį.

Posėdyje Tarybai pristatyti keturi galimi Lietuvos ateities raidos scenarijai: „Puikus naujasis pasaulis“, „Šiaurinė žvaigždė“, „Amžinas išlas“ ir „Kapanojimasis“. Juose ateitis skleidžiasi per kylančią įtampą tarp demokratinio ir autokratinio režimų bei švietimo stagnacijos arba transformacijos poveikį visoms šalies gyvenimo sritims. Nariai patvirtino natūraliai susiformavusį platų konsensuą, kad Lietuva turėtų siekti „Šiaurinės žvaigždės“ scenarijaus ir jame užkoduotos demokratinės, brandžios Lietuvos taisyklėmis grįstame pasaulyje bei negrįžtamo švietimo proveržio.

Šie scenarijai tapo atspirties tašku ateities vizijos ir strateginių ambicijų formavimui, į kurį nuo 2022 m. pavasario įsitraukė 120 bendrakūrėjų organizacijų, veikiančių socialinio verslo, studentų savivaldos, švietimo, žmogaus teisių, kūrybos, kultūros, verslo, inovacijų, socialinės ir sveikatos apsaugos srityse. Kartu su piliečiais ir ekspertais kūrybinių dirbtuvių metu jie sugeneravo 383 ambicijas ir 50 vizijos siūlymų, kuriuose atsispindėjo sąmoningo, empatiško ir tolerantiško žmogaus ugdymo, mokymosi visą gyvenimą, emocinės sveikatos ir atskirties mažinimo svarba.

„Šios vizijos rengimo stiprybė – įtraukumas, todėl labai svarbu, kad į procesą jau buvo įtraukta visuomenė ir tai dar ne pabaiga – laukia viešosios konsultacijos, kurių metu visi išreiškę norą turės galimybę pasisakyti ir pasiūlyti savo indėlį. O mes, išgirdę visuomenę, toliau dirbsime, kad vizijos dokumentas pasiektų Seimą šį pavasarį“, – susirinkusiems sakė premjerė Ingrida Šimonytė.

Išlaikant piliečių pasiūlytą žodyną, ambicijos buvo sisteminamos į rinkinius, kuriuose atsispindėjo išryškėję bendri pamatiniai siekiai ir vertybės 2050 metams: valstybės atsparumas, lietuviškos tapatybės puoselėjimas, išsimokslinusi ir kūrybinga visuomenė, ekonominė gerovė ir socialinis saugumas, bendruomeniškumas, harmoningas santykis su gamta, tolygiai vystomi regionai.

Remiantis šiais duomenimis, Tarybos nariams posėdyje pristatytos siūlomos strateginių ambicijų kryptys: a) demokratinės kultūros ir valdysenos, b) socialinės politikos, sveikatos ir švietimo, c) ekonominio proveržio, d) tarptautinės politikos ir e) infrastruktūros ir gyvenimo aplinkos sritys. Taip pat nurodyti du visoms kryptims bendri horizontalūs principai: savo ir planetos gamtinės aplinkos tausojimas ir puoselėjimas ateities kartoms bei technologijų ir inovacijų plėtra ir taikymas visuomenės iššūkiams spręsti.

Kartu Valstybės pažangos tarybos nariams pristatytas strategines ambicijas jungiantis Lietuvos ateities vizijos pasiūlymas – „Šiaurinė žvaigždė Lietuva: kūrybingų žmonių valstybė, kurioje norisi gyventi“. Gruodžio mėnesį vykdomose viešosiose konsultacijose su visuomene ir bendrakūrėjais bus galima teikti pasiūlymus ir koreguoti vizijos dokumentą.

Valstybės pažangos strategija „Lietuva 2050“ rengiama naudojant inovatyvų ateities įžvalgų metodą. Planuojama strategijos įgyvendinimo trukmė – daugiau kaip dvidešimt metų (nuo 2024 iki 2050 m.). Pateikti projektą Seimui numatoma 2023 m. pavasarį. Strategiją „Lietuva 2050“ rengia Vyriausybės kanceliarija, bendradarbiaudama su Seimo Ateities komitetu, STRATA ir Vilniaus universitetu. Daugiau informacijos: <https://lr.v.lt/lt/aktuali-informacija/lietuva-2050>“.

Šaltinis: „Ryškėja Lietuvos ateities vizija: Valstybės pažangos taryba pritarė, kad Lietuva turėtų siekti „Šiaurinės žvaigždės“ scenarijaus“, prieiga internetu: <https://lr.v.lt/lt/naujienos/ryskeja-lietuvos-ateities-vizija-valstybes-pazangos-taryba-pritare-kad-lietuva-turetu-siekti-siaurines-zvaigzdes-scenarijaus>.

DARBAS TAUTOS ATSTOVYBĖJE

Taigi, aš nesu prieš naujosios komisijos sudėtį, prieš naująją kandidatę į pirmininkes, tačiau išvelgiau daug tokių keistų dalykų, kurie mane ir pakvietė į šitą tribūną išsakyti savo abejones. Taigi ačiū, kad išgirdote.

Dainų švenčių įstatymas, atvirai pasakius, jau buvo šiek tiek apsamanojęs ir reikėjo jį atnaujinti, nes atsirado tam poreikis. Gerai padirbėjo darbo grupė, išgirdome iš įvairių institucijų siūlymų, svarstymų, jie buvo aptarti komitete.

Gerbiami tautos atstovai, šios geležinkelio atšakos reikia ne D. Griškevičiui, ne R. Baškienei ar S. Tumėnui. Jos reikia ir ne tik Šiauliams. O jos reikia visai Lietuvai ir visoms valstybėms NATO narėms.

Man kartais atrodo, pradedu mąstyti, kokio reikia dar cunamio, kad mūsų žmonės, mūsų politikai, kurie formuoja biudžetą, suprastų, kad ir greta šių dulkinų žvyrkelių gyvena žmonės, tie patys mūsų tautiečiai, tik nepabėgę iš provincijos.

RINKĖJAI

ORIGINALAS NEBUS SIUNČIAMAS

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO NARYS

Gedimino pr. 53, 01109 Vilnius Tel. (8 5) 239 6615, Mob. 8 668 42 143 El. p. stasys.tumenas@lrs.lt

Šiaulių miesto savivaldybės
Merui Artūriui Visockui,
Šiaulių miesto savivaldybės administracijos
Direktoriui Antanui Bartuliui,
Šiaulių miesto savivaldybės Švietimo,
kultūros ir sporto komitetui,
Šiaulių miesto savivaldybės Finansų ir
ekonomikos komitetui

2022-11-04 Nr. SN(T4)-
S(A)-5

DĖL DIDŽDVARIO GIMNAZIJOS PASTATO REKONSTRAVIMO DARBŲ

Į mane, Lietuvos Respublikos Seimo narį Stasį Tumėną, kreipėsi Šiaulių Didždvario gimnazijos bendruomenės nariai, susirūpinę dėl Šiaulių miesto savivaldybės administracijos laiško, kuriame rašoma, kad numatoma stabdyti Didždvario gimnazijos pastato (Vilniaus g. 188, Šiauliai) I etapo rekonstravimo darbų viešąjį pirkimą. Gimnazija jau senokai išsakė pagrįstus argumentus, kodėl Šiaulių Didždvario gimnazijai būtina atlikti rekonstrukciją, kad būtų sudarytos reikalingos sąlygos kokybiškai vykdyti švietimo programas Šiauliuose.

Prašyčiau paaiškinti ir atsakyti: mano duomenimis, jau 2022 m. buvo numatytas finansavimas pradėti renovavimo darbus, kodėl jie iki šiol nebuvo pradėti; kokiais motyvais remiantis nutarta stabdyti rekonstravimo darbų viešąjį pirkimą ir Didždvario gimnazijos remonto kitais metais nepradėti; ar sprendimas priimtas vienašališku Šiaulių miesto savivaldybės administracijos vadovų sprendimu, ar tai galutinis sprendimas, ar nebus išklausyta ir Tarybos narių nuomonė šiuo klausimu; kodėl tos šiais metais nepanaudotos lėšos negali būti perkeliamos į 2023 m.; ar dar yra kitų Šiaulių švietimo įstaigų, kuriose renovacijos darbus irgi numatoma sustabdyti?

Man, kaip šiauliečiui ir atsakomybę jaučiančiam Seimo nariui, rūpi Šiaulių miesto savivaldybės švietimo įstaigų darbo kokybė, racionalūs ir skaidrūs sprendimai, teisėti švietimo bendruomenės lūkesčiai ir viešasis interesas. Mano nuomone, vadovaujantis demokratinio valdymo principais, būtina platesnė diskusija (šis klausimas turėtų būti keliamas Šiaulių miesto savivaldybės Taryboje, komitetuose), atsižvelgiant į Didždvario gimnazijos bendruomenės argumentus, jaunųjų šiauliečių poreikius, ilgametės mokyklos tradicijas.

Prašyčiau atsakymą siųsti man raštu.

Seimo narys

Stasys Tumėnas

T. Elijošius, mob. 8 612 04 056, el. p. tautvydas.elijosius@lrs.lt

EUROPOS SĄJUNGOS AKTUALIJA: KOMISIJA SIŪLO NAUJĄ ES PRIEMONĘ, PADĖSIANČIĄ APSISAUGOTI NUO PERNELYG DIDELIŲ DUJŲ KAINŲ ŠUOLIŲ

„III. PAGRINDINIAI ŠIO PASIŪLYMO ASPEKTAI

Siūlomas rinkos koregavimo mechanizmas grindžiamas 2022 m. spalio 18 d. Komisijos pasiūlyto Tarybos reglamento dėl solidarumo didinimo geriau koordinuojant dujų pirkimą bei tarpvalstybinius dujų mainus ir nustatant patikimus lyginamuosius kainų indeksus (toliau – spalio mėn. pasiūlymas) 23 ir 24 straipsniais.

Remiantis 2022 m. spalio 21 d. Europos Vadovų Tarybos išvadomis ir spalio mėn. pasiūlymo 23 straipsnio 2 dalyje nustatytais apsaugos priemonėmis, rinkos koregavimo mechanizmas parengtas taip, kad atitiktų du pagrindinius kriterijus:

- i) būtų veiksminga priemonė, apsauganti nuo itin didelių dujų kainų, ir
- ii) būtų aktyvuojamas, tik jei kainos pasiekia išskirtinį lygį (palyginti su SGD kainomis), kad būtų išvengta didelių rinkos sutrikimų ir tiekimo sutarčių sutrikimų, dėl kurių gali kilti didelė rizika tiekimo saugumui.

Kainos dydis, kurį pasiekus galėtų būti aktyvuojamas rinkos koregavimo mechanizmas, galėtų būti nustatytas atsižvelgiant į ankstesnius įvykius, pavyzdžiui, 2022 m. rugpjūčio mėn. užfiksuotus itin didelius kainų šuolius.

Siūlomą mechanizmą iš esmės sudaro apsauginė viršutinė riba, taikoma kito mėnesio TTF išvestinių finansinių priemonių kainai (toliau – TTF kaina), kuri yra labai svarbi kaip referencinė kaina Europos didmeninėje dujų rinkoje. Viršutinė riba pradedama taikyti, jei TTF kainos pagrindas pasiekia iš anksto nustatytą lygį ir jei kainų šuolis neatitinka panašaus padidėjimo pasaulio rinkos lygmeniu, kurį atspindi vidutinė kitos paros kaina pagal SGD vertinimus „Daily Spot Mediterranean Marker (MED)“ ir „Daily Spot Northwest Europe Marker (NWE)“, kuriuos skelbia Niujorke įsikūręs „S&P Global Inc.“.

Siekiant užtikrinti, kad mechanizmas būtų taikomas skubiai, siūloma iš anksto nustatyti vertes, kurias pasiekus būtų aktyvuojamas mechanizmas, kad būtų išvengta ilgų sprendimų priėmimo procedūrų, dėl kurių galėtų labai pavėluoti jo aktyvavimas ir numatomas kainų slopinimo poveikis. Rinkos koregavimo mechanizmas turėtų būti taikomas automatiškai, kai įvykdomos jo aktyvavimo sąlygos.

TTF ateities sandorių apsauginė viršutinė riba kruopščiai parinkta taip, kad nedarytų poveikio kainų formavimuisi kitose regioninėse dujų rinkose. Taip yra dėl to, kad šių kitų rinkų kainų signalus mažiau veikia dabartinės Nyderlandų prekybos centrui, taigi ir TTF, būdingos dujinimo ir perdavimo kliūtys.

Priemonės tikslas – sušvelninti didelius kainų šuolius, bet ne struktūriškai keisti kainų lygį. Nustatant intervencijos lygį kaip atskaitos tašku galima naudotis 2022 m. rugpjūčio mėn. įvykiais.

Turimais duomenimis, 2022 m. rugpjūčio 22–31 d. TTF momentinių kito mėnesio kainų atotrūkis nuo SGD kainų viršijo 57 EUR/MWh. Anksčiausiai vykdytinų priemonių kainos pasiekė lygį, viršijantį 300 EUR. Rinkos koregavimo mechanizmu turėtų būti siekiama išvengti neįprastų, tokio dydžio, koks buvo pasiektas praėjusį rugpjūčio mėn., kainų;

Kad nebūtų padidintas gamtinių dujų suvartojimas, viršutinė riba nustatyta taip, kad būtų imta taikyti tik išskirtinėmis aplinkybėmis, siekiant kovoti su galimais trumpalaikiais tikrai pernelyg dideliais kainų šuoliais. Iš tiesų, kai kainos yra pernelyg didelės, tikimasi, kad paklausos elastingumas bus labai mažas, ir

tai, kad taikant viršutinę ribą bus išvengta trumpalaikio papildomo kainų padidėjimo, veikiausiai nelems reikšmingo vartojimo sumažėjimo. Galiausiai šiuo mechanizmu nesiekama struktūrinio kainų sumažinimo, kuris, jei jos būtų perduotas galutiniais vartotojams, galėtų lemti didesnę dujų suvartojimą.

Viršutinė riba bus taikoma tik vienam ateities sandorių produktui (TTF kito mėnesio produktams). Net ir ėmus taikyti apsauginę viršutinę ribą, rinkos operatoriai vis tiek galės pirkti neatidėliotinus dujų sandorius per ilgesnio termino išvestines finansines priemones ir nebiržines priemones, kurioms mechanizmas nedaro tiesioginio poveikio. Todėl nesitikima, kad mechanizmo aktyvavimas lemtų dujų normavimą ar jų tiekimo saugumo problemas.

Rinkos koregavimo mechanizme numatytos veiksmingos apsaugos priemonės, pvz., didelės intervencijos ribos, atidi stebėsena, leidžianti įsikišti į mechanizmą, jei jis neigiamai veiktų tiekimo saugumą.

Atsižvelgiant į galimus padėties rinkoje pokyčius ir siekiant galėti reaguoti į galimus nenumatytus neigiamus kainų ribos padarinius, pasiūlyme numatytos veiksmingos apsaugos priemonės, kuriomis užtikrinama, kad mechanizmo taikymą būtų galima bet kuriuo metu sustabdyti, jei dėl jo kiltų didelių rinkos sutrikimų, darančių poveikį tiekimo saugumui ir srautams ES viduje, arba būtų akivaizdi tokių sutrikimų rizika. Apsauginės ribos taikymas būtų automatiškai deaktyvuojamas, jei kasdienės peržiūros metu paaiškėtų, kad jos aktyvavimo sąlygos nebetenkinamos. Vertinant mechanizmo poveikį taip pat reikėtų atsižvelgti į tai, kaip laikomasi ES paklausos mažinimo tikslų“.

Su „TARYBOS REGLAMENTU, kuriuo, siekiant apsaugoti piliečius ir ekonomiką nuo pernelyg didelių kainų, nustatomas rinkos koregavimo mechanizmas“, galima susipažinti: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/HTML/?uri=CELEX:52022PC0668&from=EN>.

Šaltinis: „Komisija siūlo naują ES priemonę, padėsiančią apsisaugoti nuo pernelyg didelių dujų kainų šuolių“, prieiga internetu: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal/cu-action-address-energy-crisis_lt.

(NE)ŽINOMA ŠIAULIŲ ISTORIJA (9): MALDOS NAMAI TARPUKARIU

Didžioji choralinė sinagoga dabartinės Prisikėlimo aikštės kampe. M. Fligelio nuotr.

Tarp Pirmojo ir Antrojo pasaulinio karo Šiauliai buvo trečias didžiausias Lietuvos miestas, o politikos, ekonomikos, kultūros plėtote nusileido tik laikinajai sostinei Kaunui. Šiauliai buvo daugiakultūrinis miestas. Čia gyveno lietuviai, žydai, lenkai, rusai ir kitų tautybių žmonės. Tad mieste buvo įvairių maldos namų: veikė katalikų bažnyčios, žydų sinagogos, stačiatikių cerkvės ir kiti religiniai centrai.

XX a. pradžioje dauguma Šiaulių gyventojų buvo žydai. Iki mūsų dienų išliko tik pavieniai žydų kultūros paveldo objektai. Iš jų bene svarbiausi yra sakraliniai pastatai – sinagogos. Pastarosios žydų bendruomenėms atlikdavo ne tik maldos namų funkciją, bet buvo ir susirinkimų, Talmudo studijų vieta, žydų bendruomenės vietos savivaldos institucijos – kahalo – būstinė ir pan.

Šiauliuose XIX–XX a. sandūroje minimi 3 mūriniai ir 8 mediniai žydų maldos namai, o tarpukariu žinomos 9 sinagogos. Yra žinoma, kad Varpo gatvės atkarpoje tarp Vytauto gatvės ir Aušros alėjos buvo dvi žydų sinagogos. Viena mūrinė sinagoga buvo pastatyta Varpo gatvėje, netoli tos vietos, kur dabar stovi Santuokų rūmai. Ji buvo naudojama šiokiadieniais įprastoms sakralinėms apeigoms.

Dabartinio „Verpsto“ fabriko teritorijoje iki Antrojo pasaulinio karo stovėjo Šiaulių kaimo pirklių sinagogos pastatas. Nėra tikslių duomenų, kada šis pastatas buvo pastatytas ir kas jį suprojektavo. Taip pat tiksliai nežinoma, ar sinagoga priklausė žydų bendruomenei, ar buvo pastatyta privačiomis pasiturinčių žydų lėšomis. Sinagogos fasadas buvo puoštas išskirtiniu neobarokiniu stiliumi. Tikslė jos pastatymo data nėra žinoma, tačiau ji pažymėta 1874 m. miesto plane. Yra išlikę keletas šios sinagogos fotografijų, taip pat G. Bagdonavičiaus piešinys. Per Antrąjį pasaulinį karą sinagoga buvo stipriai apgriauta ir nebeatstatyta.

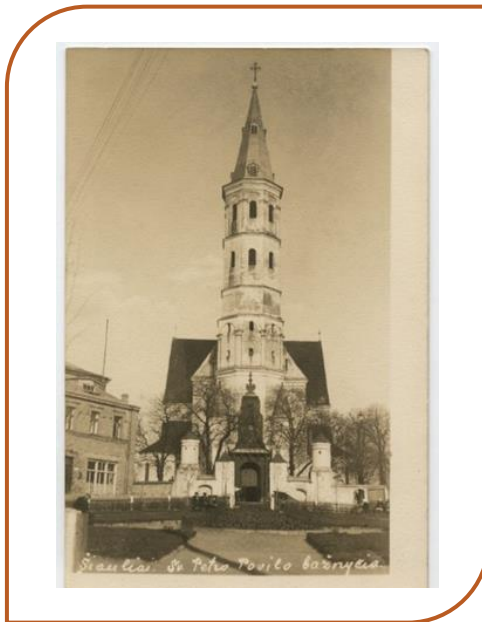
1871 m. dabartinėje Varpo gatvėje buvo pastatyti nauji įspūdingo dydžio žydų maldos namai. Sinagogą suprojektavo architektas Simeonas Gorskis. Kartais maldoms akompanavo choras, dėl tos priežasties ši sinagoga vadinta Choraline. 1895 m. pagal architekto P. Serbinovičiaus projektą maldos namai buvo perstatyti. Gerokai praplėstos sinagogos erdvės. Perstatyta didžioji choralinė žydų sinagoga dėl didingumo, įspūdingų formų ir baltos spalvos tinko žmonių pradėta vadinti „Baltąja gulbe“. Iki Antrojo pasaulinio karo tai buvo pagrindinė Šiaulių žydų šventovė.

1938 m. Baltoji sinagoga vietinių gyventojų apibūdinta taip: „viduje gausiai dekoruota, sienos puoštos įvairiais piešiniais, kaip Raudų sienos, Rachelės kapo kartu su eilutėmis iš Šventojo Rašto“. Per Pirmąjį pasaulinį karą nukentėjęs sinagogos pastatas tarpukariu buvo greitai atstatytas, kadangi jos atkūrimui žydų bendruomenė gausiai aukojo (ypač Šiaulių žydai pramoninkai). Sinagoga labai stipriai nukentėjo ir per Antrąjį pasaulinį karą, o pokariu, deja, buvo nugriauta.

1907 m. fabriko Chaimo Frenkelio iniciatyva ir lėšomis prie odų fabriko buvo pastatyta dviejų aukštų mūrinė sinagoga fabriko darbuotojams žydams. Ji atsirado anksčiau čia stovėjusios medinės sinagogos vietoje. Naujosios sinagogos pirmame aukšte buvo patalpos, skirtos melstis vyrams, antrame – moterims. Pusrūsyje buvo įrengtas butas sinagogos tarnui, kuris tvarkė ir prižiūrėjo pastatą bei kvietė žydus į pamaldas. Sinagoga, kaip minėta, buvo skirta fabriko darbininkams, tačiau per šventes čia susirinkdavo ir žydų iš aplinkinių miesto rajonų. Šiandien tai yra vienintelis Šiauliuose išlikęs žydų sinagogos pastatas, kurio išorė iki mūsų dienų beveik nepakito.

Kur kas daugiau Šiauliuose išliko krikščionių maldos namų. Vieni iš jų – Rėkyvos Šv. Juozapo Darbininko bažnyčia, stovinti rytinėje ežero pakrantėje. Bažnyčia veikia buvusioje Rėkyvos dvaro (kuris anuomet priklausė Karpių giminei) sodybos koplyčioje. Statinys yra vietinės reikšmės architektūros paminklas. Bažnyčia uždengta dvišlaičiu stogu, dengtu skarda. Statinio tūris – kryžminis vienanavis, su trisiene apside ir bokštu virš šiaurinio fasado. Fasadų architektūra turi modernizmo stiliaus bruožų.

Nedaugelis yra girdėję, kad Šiauliuose dar 1929 m. susibūrė metodistų religinė bendruomenė. 1931 m. pastatytas metodistų bažnyčios bokštas ir jame pakabinti varpai, 1937 m. bažnyčia uždengta skardiniu stogu. Pamaldos Šiauliuose buvo laikomos 14–17 kartų per metus vokiečių ir latvių kalbomis. Artėjant Antrajam pasauliniam karui, dauguma parapijiečių emigravo į Vokietiją, Latviją. Sovietmečiu metodistų bendruomenės veikla nutrūko, pastatas atimtas ir jame įrengti butai.

Šv. Petro ir Povilo bažnyčia. XX a. 4 deš. Šiaulių „Aušros“ muziejaus nuotr.

Seniausias religinės paskirties pastatas Šiaulių mieste – dabartinė Šiaulių Šv. apaštalų Petro ir Pauliaus katedra. Iki atsirandant mūrinei bažnyčiai, toje vietoje stovėjo 1445 m. pastatyta nedidelė, veikiausiai liaudiškų formų medinė bažnyčia. 1617 m. pradėtos naujos mūrinės bažnyčios statybos. Lietuvos didysis kunigaikštis Zigmantas Vaza jos išlaikymui 1617 m. skyrė 72 valakus žemės. Šiandien minėta katedra yra ryškiausias Renesanso epochos kūrinys Lietuvos architektūroje. Švietėjas, rašytojas, vyskupas Motiejus Valančius dabartinę Šiaulių katedrą pavadino „puikiausia ant visų Žemaičių“. 1925 m. minėta Šv. Petro ir Povilo bažnyčios 300 metų sukaktis. Šia proga 1924 m. bažnyčia buvo visiškai suremontuota, perstatytos ir padidintos šoninės koplytėlės, šiek tiek sudarkiusios pirminį Renesanso epochai būdingą tūrį, lakonišką kryžminį planą. Nors bažnyčia smarkiai nukentėjo per Antrąjį pasaulinį karą, šiandien ji yra vyskupijos centras, traukiantis ir vietinius, ir miesto svečius.

Ne visi šiauliečiai žino, kad kurį laiką mūsų miesto centre vienu metu greta veikė dveji maldos namai. Šiandien, praeidami per visų pamėgtą ir jaukų skverą prie Šiaulių miesto savivaldybės, nesusimąstome, kad prieš šimtmetį čia stovėjo stačiatikių cerkvė. Visai greta vieno iš Šiaulių miesto simbolių – Renesanso epochos šedevro – Šiaulių katedros. Cerkvė šioje vietoje atsirado neatsitiktinai, o būtent po 1864 m., carinės Rusijos okupantams numalšinus sukilimą. Neabejotinai tai buvo tuometinės carinės Rusijos primestos rusinimo politikos manevras. Vis tik Pirmosios Lietuvos Respublikos laikais – iškeliant senąją turgavietę ir projektuojant naująją aikštę ir skverą – cerkvė buvo demontuota ir perkelta toliau nuo miesto centro (prie stačiatikių kapinių, kur ji stovi ir šiandien).

Dveji maldos namai Šiaulių centre. Fot. K. Skerstono, 1935 m.

1908–1909 m. Rusijos imperijos kariuomenės administracija Šiauliuose pastatė didelę mūrinę stačiatikių cerkvę Rusijos kariuomenės Šiaulių įgulai. Prasidėjus Pirmajam pasauliniam karui ir 1915 m. Rusijos kariuomenei pasitraukus iš Lietuvos, cerkvė buvo uždaryta. Vėliau vokiečių karinė valdžia ją naudojo kaip sandėlį. Po Lietuvos valstybės atkūrimo 1919 m. Šiaulių dekanas Julijonas Jasienskis pašventino Romos katalikų Šv. Jurgio bažnyčią ir suteikė Šv. Jurgio kankinio titulą. Bažnyčioje nebuvo nei indų, nei rūbų, nei altorių. Visi būtinieji reikmenys buvo supirkti iš aukų, surinktų iš Šiaulių parapijonių, Amerikos lietuvių katalikų ir iš kitose Lietuvos bažnyčiose paaukotų lėšų. 1923 m. suteiktos parapijinės teisės, klebonu paskirtas kun. Justinas Lapis.

Šaltiniai ir literatūra

„Bažnyčios istorija“, prieiga internetu: <http://www.jurgioparapija.lt/435/istorija.html>.

„Istorija“, prieiga internetu: <https://www.metodistai.lt/p/istorija.html>.

Šiaulių krašto evangelikai, „Šiauliai“, prieiga internetu: <http://www.sventas.lt/istorija-siauliai/>.

„Šiaulių katedros istorija“, prieiga internetu: <https://siauliukatedra.lt/siauliu-katedros-istorija/>.

„Žydų paveldo objektai Šiauliuose“, prieiga internetu: <https://izi.travel/en/5a72-zydu-paveldo-objektai-siauliuose/lt>.

Parengė istorijos ir politikos magistras, Seimo nario padėjėjas Tautvydas ELIJOŠIUS

ŽINIASKLAIDA

<https://lvzs.lt/lt/lvzsnaujienos/stasys-tum%C4%97nas-ar-teisus-buvo-kardinolas-a-ri%C5%A1elj%C4%97>

https://www.youtube.com/watch?v=gUr-zsN_Rzw

<https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/lietuva/kalbos-skaitmenizavimo-stabdymu-kaltinama-a-armonaite-teigia-netaskysianti-pinigu-bet-kam-56-1974996>

<https://www.lrt.lt/naujienos/verslas/4/1823014/seimas-antra-karta-svarsto-2023-metu-biudzeta-opozicija-zeria-kritika-valdantieji-giria>

<https://www.skrastas.lt/kultura/siauliu-krasto-tautodailininkai-rinkosi-kursenuose>

<https://www.skrastas.lt/kultura/sventiniu-koncertu-pazymeta-latvijos-nepriklausomybes-diena>

<https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/lietuva/seimas-paskyre-nauja-kalbos-komisija-jai-vadovaus-kalbininke-v-meiliunaite-56-1970282>

<https://www.skrastas.lt/kultura/jubilejui-skirtoje-parodoje-birutes-musneckienes-fotografijos>

<https://www.youtube.com/watch?v=Y0FjIgEQEiI>

KOMUNIKACIJA

Lietuvos Respublikos Seimo nario Stasio Tumėno kabineto adresas Vilniuje:

Lietuvos Respublikos Seimas

Gedimino pr. 53, 01109 Vilnius

III rūmai 301 kabinetas

Tel. (8 5) 239 6615

El. p. stasys.tumenas@lrs.lt

Padėjėja Vilniuje

Monika Šiaudinytė: tel. (8 5) 239 6615, el. p. monika.siaudinyte@lrs.lt;

Lietuvos Respublikos Seimo nario Stasio Tumėno biuro adresas Šiauliuose:

Aušros al. 15, 76299 Šiauliai (I aukštas). Siekiant užtikrinti priėmimo tvarką ir efektyvumą, prašytume registruotis ir problemą išsakyti telefonu / el. paštu.

Padėjėjai Šiauliuose:

Nerijus Brazauskas (Šiauliuose): mob. 8 612 02 941, el. p. nerijus.brazauskas@lrs.lt;

Tautvydas Elijošius (Šiauliuose): mob. 8 612 04 056, el. p. tautvydas.elijosius@lrs.lt;

Socialiniai tinklai:

<https://www.facebook.com/Stasys.Tumenas.LRS/>

<https://www.youtube.com/channel/UCwN1Y0KTvhz-5Mtkx98wWlw>

Microsoft Teams platforma:

Seimo nario Stasio Tumėno biuras Šiauliuose

Mobilioji naujienlaiškio versija: <https://bit.ly/33MrOzD>

Naujienlaiškyje panaudotos Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos, Stasio Tumėno, Monikos Šiaudinytės, Maušos Fligelio, Kazio Skerstono, Šiaulių „Aušros“ muziejaus nuotraukos.

Naujienlaiškį parengė Seimo nario Stasio Tumėno komanda.

Atsakingasis redaktorius – Nerijus Brazauskas.

Paremkime Ukrainą kovoje už mūsų Laisvę